

## BERICHTEN UIT HET VELD

*Deze rubriek is de plaats om verslag te doen van congressen, studiedagen en andere evenementen die mogelijk interessant zijn voor kwalitatief onderzoekers. Redacteur is Harrie Jansen: [hj.kwalon@gmail.com](mailto:hj.kwalon@gmail.com).*

### **Berichten van het achtste internationale *mixed methods*-congres, Leeds, Groot-Brittannië**

*Judith Schoonenboom\**

Van 18 tot 21 juni vond in Leeds, Groot-Brittannië, voor de achtste keer het jaarlijkse internationale *mixed methods*-congres plaats. De 110 deelnemers konden een keuze maken uit zo'n zeventig lezingen en zes workshops. Dit congres richt zich op academici en professionals uit de praktijk die geïnteresseerd zijn in het combineren van kwalitatief en kwantitatief onderzoek.

In de lezingen en workshops kwamen diverse mogelijke rollen van kwalitatief onderzoek naar voren. Hieronder geef ik die weer welke mij het meeste opvielen.

*Kwalitatief onderzoek haalt diversiteit in betekenissen naar boven van de keuzes die in een survey worden aangekruist; het verschuift het perspectief van veroorzakende, handelende variabelen, aanwezig bij verder passieve personen, naar personen die handelen op basis van overwegingen.*

De keynote van Rena Pasick liet zien hoe zinvol het blijft om te onderzoeken welke werelden schuilgaan achter de antwoorden op gesloten surveyvragen. In een kwantitatief onderzoek in de Verenigde Staten, dat geënt was op de Theory of Planned Behavior, was het haar opgevallen dat het antwoord op de vraag 'Bent u van plan om een mammogram te laten maken in de eerstkomende twaalf maanden?' wél een goede voorspeller was van het daadwerkelijk een mammogram laten maken voor blanke vrouwen, maar niet voor vrouwen uit andere etnische groepen. Uit kwalitatief onderzoek kwam naar voren dat voor deze etnische groepen niet zozeer hun eigen intentie een rol speelde bij het uiteindelijke besluit, maar dat eerder de invloed van de omgeving doorslaggevend was: veel niet-blanke vrouwen die aangegeven hadden niet van plan te zijn een mammogram te laten maken, bleken dat wel te doen wanneer hun dat gevraagd werd door iemand uit de directe omgeving die zij vertrouwden.

Karen Schumacher deed onderzoek naar veranderingen in de bereidheid van familieleden om te zorgen voor mensen met hoofd- en halskanker. Een kwalitatieve aanvulling op de kwantitatieve survey liet grote verschillen in zorgbereid-

\* Judith Schoonenboom is taalkundige en werkt als universitair docent Methoden en Technieken van Praktijkgericht Onderwijsonderzoek bij het Onderwijscentrum van de Vrije Universiteit te Amsterdam. E-mail: [j.schoonenboom@ond.vu.nl](mailto:j.schoonenboom@ond.vu.nl).

heid zien, die sterk samenhangen met de (wijzigingen in de) verhouding tot het zieke familielid.

Mijn eigen eerste presentatie ging over mijn onderzoek naar de rol van bruikbaarheid en gebruiksgemak bij de inzet van een digitale leeromgeving door docenten in het hoger onderwijs. In dit onderzoek legde ik docenten stellingen voor die zijn afgeleid van het Technology Acceptance Model, zoals: 'Als ik inzet van de digitale leeromgeving niet zie als een verbetering, ga ik dat ook niet doen, ook al is het nog zo makkelijk.' Uit de toelichtingen op hun reacties van instemming of afwijzing ten aanzien van de stellingen kwamen heel verschillende motieven naar voren voor bepaalde antwoorden. Op grond hiervan konden de docenten in verschillende profielen worden ingedeeld.

*Kwalitatief onderzoek laat zien in welke contexten met kwantitatief onderzoek gevonden effecten al dan niet opgaan.*

Op de laatste dag werd een workshop gegeven over realistische metasynthese door Ray Pawson en Joanne Greenhalgh. Pawson en Greenhalgh houden zich bezig met de evaluatie van sociale programma's, en met de vraag: wat werkt voor wie in welke omstandigheden? Zij maken daarbij een onderscheid tussen mechanismen, contexten en uitkomsten. Zij zien een rol voor kwalitatief onderzoek voor het verkrijgen van inzicht in hoe de veronderstelde mechanismen uitpakken in diverse contexten.

*Kwalitatief onderzoek kan aanvullingen bieden op kwantitatief onderzoek, maar ook afwijkende resultaten opleveren.*

Jantine van Lisdonk liet zien dat kwalitatief onderzoek aanvullingen kan geven op kwantitatief onderzoek, maar ook tot geheel of gedeeltelijk tegenstrijdige conclusies kan leiden. Uit een kwantitatief onderzoek naar stigma onder homoseksuele jongeren kwamen negen soorten van stigma naar voren; een kwalitatief onderzoek bracht een veel grotere verscheidenheid aan het licht, namelijk dertig categorieën.

In mijn tweede lezing liet ik een procesmatig model van *mixed methods*-onderzoek zien. Volgens dat model kan elke methode resultaten opleveren die conflicteren met resultaten van een andere methode; dat geldt niet alleen bij de combinatie van kwalitatief met kwantitatief onderzoek, maar ook bij het combineren van twee kwalitatieve of twee kwantitatieve methoden.

*Kwalitatief onderzoek kan de onderbouwing leveren voor een keuze tussen rivaliserende kwantitatieve theorieën.*

In hun workshop legden Pawson en Greenhalgh sterk de nadruk op het steeds verder verfijnen en testen van theorieën, door het aandragen van steeds meer bewijs. Zij noemen daarvoor twee manieren. De eerste is 'laterale ondersteuning': een theorie verklaart een aantal dingen; wat kan daaraan toegevoegd worden? De tweede is 'adjudicatie': theorie 1 en theorie 2 verklaren allebei dezelfde verschijnselen, maar verklaren ze ook een nog niet onderzocht verschijnsel?

Pawson en Greenhalgh koppelden adjudicatie niet aan kwalitatief onderzoek. Dat laatste deed ik zelf wel in mijn lezing over de digitale leeromgeving. In dat onderzoek waren er oorspronkelijk drie kwantitatieve modellen die de inzet van de digi-

tale leeromgeving even goed voorspelden – één met een afzonderlijke invloed van bruikbaarheid en gebruiksgemak, één met bruikbaarheid als mediator en één met bruikbaarheid als moderator. Op basis van kwalitatief onderzoek naar motieven voor de inzet van de digitale leeromgeving bleek het mogelijk om een weloverwogen keuze tussen de drie kwantitatieve modellen te maken.